Samhälle och
Socialt Utbud

SOS Aktuellt

ISSN 1795-410X | Prenumerera för 12€ | 2/2014 | April

Stjärnorna på Svartå Slott!

Rätten att vara vacker och synas.
Nu är det vår tur.

s.6-11

Foto: Kjell Svenskberg

SOSAktuellt

Tidningen som för den finlandssvenska handikappades talan och granskar det sociala utbudet

Adress:
Apollogatan 15 A 7,
00100 Helsingfors

Telefon: 044 555 4388

Ansvarig utgivare:
Finlands Svenska handikappförbund
09 496 446

Ansvarig redaktör:
Anna Caldén
Ordförande för Finlands Svenska Handikappförbund

Redaktionschef:
Daniela Andersson
044 555 4388
daniela.andersson@kolumbus.fi

Medarbetare
Tom Sörhannus
Christina Lång
Thomas Rosenberg
Helena Forsgård
Malin Johansson
Mari Pennanen

Layout
Erkki Tuomi

Tryckeri
KSF Media Ab
ISSN 1795-410X

Artiklar, feedback, insändare
daniela.andersson@kolumbus.fi

Övrig e-post, vill du ha tidigare utgivna nummer?
ulf.gustafsson@kolumbus.fi

www.sosaktuellt.fi

RAY TUKEE RAY STÖDER

Vill du annonsera i SOS Aktuellt?

Priser 2014
Helsidesannons: 600 euro
Halvsida: 300 euro
¼ sida: 150 euro

Vill du ha annons i annat format? Tag kontakt så anpassar vi priset till din annonsstorlek!
Medie-kort finns på www.sosaktuellt.fi

Kontakta:
Annonsansvarig:
Daniela Andersson,
044 555 4388,
daniela.andersson@kolumbus.fi

Innehåll

s.2-3 LEDARE: **Mångfald är modellen**
Anna Caldén

Special thanks to..
Daniela Andersson

s.4-5 **Även paralympiaden är sportkultur!**
Daniela Andersson

JURISTENS KOLUMN: **Heitur Pottur**
Ulrika Krook

s.6-11 **Stjärnorna på Svartå Slott**
Daniela Andersson

Mode och Skönhet för alla
Daniela Andersson

s.12-13 **Intressebevakningsworkshop i Borgå**
Henrika Juslin

Osynlig om man är ljudlös
Christina Lång

NOTERAT: **Minoritetsseminarium**

s.14-15 KOLUMN: **I sista minuten?**
Daniela Andersson

KOMMENTAREN: **Om Kårkulla**
Anna Caldén, Ulf Gustafsson

NOTERAT: **Erfarenhetstalare i Österbotten**

NOTERAT: **Tycker du om att läsa högt?**

NOTERAT: **Lättläst om e-post**

s.16 **Händelsekalendern 2014**

Utgivning och prenumerationer 2014

Deadlines SOS Aktuellt 2014

Nummer 3. Deadline tisdagen den 20 maj. Utkommer vecka 22.
Nummer 4. Deadline tisdagen den 19 augusti. Utkommer vecka 35.

OBS! Oklar! Nummer 5. Deadline tisdagen den 7 oktober. Utkommer vecka 42.

Nummer 6. Deadline tisdagen den 25 november. Utkommer vecka 49.

Fortlöpande årsprenumeration för papperstidningen: 12 euro. Tidsbestämd årsprenumeration: 14 euro. Lösnummer: 3,50 styck. Vid lösnummersbeställning fakturerar vi 1,50 euro i hanteringsavgift. Utrikesporto: 5 eur (Europa), 10 eur (Övriga världen). Tillgängligt format för synskadade (rtf-format, tidningen kommer i e-posten) kostar endast 7 euro/år.

1. Beställ via internet.
Fyll i prenumerationsblanketten på www.sosaktuellt.fi eller e-posta pren@sosaktuellt.fi

2. Eller ring 044 555 4388, eller Handikappförbundet 0500 418 272

LEDARE

Mångfald är modellen

Jag har hela våren sett fram emot modereportaget i det här numret. Ni kommer att få läsa om de tre fantastiska kvinnor samt en man som är våra modeller. Modeller som vågar ta plats och bär vackra klänningar och frack med stil och klass.

Reportagets otroliga bilder har blivit tagna i en vacker kreativ miljö. Modellerna har blivit stylade och sminkade av proffs, helt enkelt alla ingredienser för ett modereportage av hög klass finns med. Jag har alltid älskat mode. Som liten flicka brukade jag smyga in i min storasysters rum, olovligt förstås, och sedan riva ner de kläder jag kunde få tag i och poserade sedan framför spegeln så mycket jag bara hann och kunde. Vad min syster tyckte om det faktum att hennes kläder var i fullständig kaos och oordning följande morgon lämnar vi osagt. Som liten flicka kände jag enbart glädje över det glitter och glamour som mode förde med sig. Det var långt senare då jag växte upp som jag kastades in i den krassa verkligheten som bestod av osunda skönhetsideal och normer. Tankar kring utseendefixering och sökande av bekräftelse blev vardagsmat under många år.

Jag är idag oerhört tacksam över att jag trots mina erfarenheter stod på fast mark under de här åren och att jag hade vänner och familj som hjälpte mig hålla rätt kurs. Det är inte så lätt att göra det i ett samhälle som är fullt av normer som exkluderar de som inte lever upp till det sociala reglementet. Personligen upplevde jag länge att jag med min fysiska funktionsnedsättning inte passade in i de skönhetsideal samhället skapat. Idag är jag stolt över den jag är. Så småningom insåg jag att det faktiskt är möjligt att vara med och förändra samhället inifrån med hjälp av mode. Med mode kunde jag vara med och påverka ytliga ideal och inkludera människor med olika bakgrund och livssituation. Vi kan med hjälp av mångfald förändra attityder. Jag upptäckte att det fanns massor jag kunde göra, tack vare de erfarenheter jag bar på, för att hjälpa till att spränga osunda ideal. Det är ett arbete jag aldrig kommer att sluta med.

I början av året pågick modeveckorna världen över. Till min stora glädje kunde jag läsa om att för första gången i New York Fashion Weeks historia hade man en modell som satt i rullstol. Jag fullständigt flög i taket av glädje, jävlar anamma och stolthet. Äntligen någon som visar var skåpet ska stå! Så ofta upplever jag att man tagit fasta enbart på rullstolen istället för personen bakom funktionshindret. I intervjuer jag läst om den nyss nämnda modellen, **Danielle Sheypuk**, beskriver hon det som att ”hon var bara ännu en modell i showen, och det är precis som hon själv ville att det skulle vara”. Designern **Carrie Hammer** berättar vidare att hon tog beslutet att använda sig av förebilder istället för catwalk modeller. Jag är så lättad över att det under de senaste åren har börjat ske förändringar i att bredda skönhetsideal. Modeindustrin känner av detta tryck och orealistiska annonskampanjer kritiseras i allt större utsträckning än förut. Jag är så stolt över att handikappförbundets tidning SOS Aktuellt är med i det viktiga arbetet att bredda spektrumet av skönhetsideal och att betona allas unika värde. Jag hoppas att detta nummer väcker inspiration och nya tankar. Vi måste våga lyfta upp de här frågorna i debatten. Funktionshindrade är en outnyttjad resurs på så många plan i dagens samhälle, det måste vi ändra på. Det här får inte vara något tabubelagt ämne längre. Ett av de mest dyrbara råden jag fått i livet är att alla är unika. Nu uppmanar jag dig att ta ett djupt andetag, säga högt till dig själv, hur fänigt den än verkar; JAG är unik!

Var stolt över den du är, finns ingen som DU! Jag önskar alla en trevlig läsning och skön vår! ■

Anna Caldén
Ordförande
Finlands Svenska Handikappförbund

REDAKTÖRENS ORD

Special thanks to...

När har du senast sett ett modereportage där modellerna är personer med olika handikapp? Jag tänkte väl det, inte allför ofta. SOS Aktuellt firar som känt tioårsjubileum hela året och jag har lovat att det ska synas i varje nummer. Nu slår vi på stor och satsar för första gången i tidningens historia på ett eget modereportage.

Det är inte vilket reportage som helst utan ett som jag hoppas att berör och ger en tankeställare. Våra underbara modeller hör till vår läsarkrets och förutom att de visar upp designern **Marika Anderssons** kreationer i vårens nya färger av finaste silke och spets berättar de hur deras vardag med mode och skönhet påverkas på grund av deras handikapp.

Eftersom jag själv varit modeintresserad sedan barnsben och rest runt världen på otaliga modeveckor så känns det väldigt speciellt för mig att få göra det här värdefulla och annorlunda modereportaget. Alla har rätt att vara vackra och måna om utseende och garderob, med eller utan handikapp. Jag blir så uppgiven då skönhet och mode avpolletteras som nonsens. Det har gått en idiotisk och osann trend i att vara totalt ointresserad av mode och utseende som om man vore lite «smartare» då man säger att «hur jag ser ut intresserar mig inte ett dugg». Jag blir så trött på detta hyckleri. Jag känner ingen som inte ser sig i en spegel innan de går till jobbet. Tvärtom. Till och med **Jörn Donner** köpte nya byxor då han tog över efter **Astrid Thors** i riksdagen i höstas. Det berättade han på Barösunds litteraturafton i somras så det är inget jag hittar på.

Det här speciella aprilnumret behöver ett grandiost tacktal och det följer här.

Jag vill rikta ett speciellt tack till: **Kerstin Ilander**, guide på Svartå Slott. För din tid och för att du lärde oss hur man gjorde på 1700-talet. **Christine och Filip Linder**, ägare Svartå Slott. För att vi fick låna denna underbara miljö för vårt projekt. **Patrick Campbell** på Villisilkki. För att du öppnade din skattkista och lät oss låna de finaste tyger man kan tänka sig. **Carola Öhberg** och **Mikaela Jakobsson-Nyman** för fantastisk make up, festliga frisyrer och den bästa kundkontakt man kan tänka sig. Och all glädje! Min kära syster **Marika Andersson** för obeskrivbart kunglig styling och design. För brainstorming och minutiös planering. Utan dig hade det inte blivit någonting alls. Du är ett proffs och en begåvning utan like. **Christina Lång**, i jakten på huvudpersonerna. Du förstod precis vad jag menade. Utan dig hade jag inte hittat dessa underbara personer. Fotograf **Kjell Svenskberg**. För rätt inställning, entusiasm och professionalism. Och fantastiska bilder! Fotopraktikant **Matilda Tallroth**. För en rar och positiv attityd och genuint intresse. **Bukettmakaren** i Karis för de vackra blomsterprydnaderna till frisyrerna. Och förstås till alla modeller och deras assisterande personer. Tack för flexibilitet, tålamod och all glädje. Det var ett synnerligen glatt och entusiastiskt team! Jag vill också tacka Redaktionsrådet som trodde på min idé och litade på mig. Tack också till min fina supportgrupp i Stockholm, kurskamraterna från ”Kvinnligt ledarskap och undersökande journalistik”. Och till stödtrupperna här hemma. Thank you, Merci, Shukran. ■

Daniela Andersson
Redaktionschef

Text och bild: Daniela Andersson

Minister Alexander Stubb uppmanar alla att motionera.

Även paralympiaden är sportkultur!

Motion behöver inte betyda lycradräkter, bankande hjärta, skyhög puls och svett. All slags fysisk aktivitet är bra oberoende om du har ett handikapp eller ej.

– Du behöver inte vara lika idrottsgalen som jag, huvudsaken att du rör på dig, summerade europa- och utrikeshandelsminister Alexander Stubb på EU:s seminarium om handikappidrott.

I förra veckan ordnade Finlands EU-kontor i Helsingfors ett seminarium om idrott för personer med handikapp med fokus på EU:s satsningar på social inkludering för handikappidrottare. Och vem är bättre motionsambassadör än europa- och utrikeshandelsminister **Alexander Stubb** som bjudits in som öppningstalare.

– Det är viktigt att hitta balans i livet. Jag vill med min egen livsstil sporra andra, sa Stubb och skämtade om att han är livrädd att säcka ihop fysiskt nu då han fyllt 46 och att just det håller honom motiverad.

Han är minsann en förebild för sunt leverne och talade klokt om vikten av motion för alla oberoende handikapp, och berättade att en av hans goda löparkompisar är autistisk.

– Jag känner personligen flera personer med handikapp som är tuffa idrottare och kan säga att deras inställning och mentalitet är mycket starkare än för en utan handikapp.

Det finns ingen ursäkt varför man inte skulle motionera. Varken tid eller motivation borde vara ett hinder.

– Till och med vår forne idrottande president **Kekkonen** sa att man inte kan skylla på tiden, säger Stubb med ett leende och berättar om sin vid det här laget berömda tidsfilosofi.

Stubb delar in sin dag i åtta timmars sjok, det vill säga åtta timmar arbete, åtta fritid och åtta sömn.

Panelisterna på EU:s handikappidrottsseminarium, från vänster alpinåkare Katja Saarinen, Tiina Kivisaari från Finlands paralympiska kommitté, Bart Ooijen från EU:s idrottsavdelning och Pekka Hätinen ordförande för Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU.

Det är klart att det också finns misslyckade dagar. Men jag har världens bästa sekreterare som varje dag planerar in en timme motion på agendan åt mig.

Dagens motion sammanföll med ett besök i Borgå på eftermiddagen där han först skulle tala för en grupp på 50-60 personer och sen ge sig ut på en länk med dem. Briljant!

Förväntningar på Rio

Den paralympiska alpinåkaren **Katja Saarinen** deltog i sitt sista handikapp-OS i Sotji. Det var med darr på stämman som hon sa att hennes femton år långa paralympiska karriär är till ända och visade ett klipp ur sitt slalomåk från Sotji.

– Under dessa år har paralympiaden ändrats fullständigt. Första gången jag var med var i Salt Lake City år 2002. Då var slalom bara en hobby för mig, idag ska man vara professionell idrottare med sponsorer också som paralympier.

Saarinen jobbar till vardags för Finlands paralympiska kommitté där hennes ansvarsområde är att ta hand om unga idrottare. Hon poängterar vikten av att synliggöra möjligheterna och att krossa hinder för handikappidrottare. Själv har hon ett protesben och har tillsammans med ett gäng, där alla har någon form av handikapp, bestigit Kilimanjaro, alla stödda på kryckor.

– En fantastisk känsla, säger Saarinen.

Hon hyllar OS i London som de första olympiska spelen som kändes som ett enda spel. Det var inte ”vanliga OS” mot paralympiaden utan ett enda evenemang.

– Rio 2016 har mycket jobb att göra om de ska toppa London på den här punkten.

Finland fick en medalj i paralympiaden i Sotji och det var längdskidåkaren **Ilkka Tuomisto** som knep silver.

"Jag vill med min egen livsstil sporra andra"

– Jag hoppas att man även i Finland ser paralympiaden som sportkultur, avrundar Saarinen.

Så vad gör EU?

Holländska **Bart Ooijen** som bland annat representerar EU:s idrottsavdelning presenterade olika strategier och program som EU har för handikappidrottare. Förutom att all fysisk aktivitet som känt är bra för både den fysiska och mentala hälsan så kan idrott också hjälpa social inkludering och integration. Speciellt personer med handikapp kan via idrotten visa sin talang och utmana allmänna stereotypier.

– Stora internationella sportevenemang för handikappidrottare har en god inverkan på allt från idrottarens familj till omvärlden.

EU har en handikappstrategi fram till 2020 som bland annat poängterar att respektera mångfald, kultur och traditioner samt jämställdhet mellan könen och speciella strategiska idrottshandlingar.

– Kvinnor med handikapp glöms ännu mer bort än handikappade som en allmänhet, konstaterade Ooijen och uppmanade alla att jobba på förbättring.

EU satsar på att idrottare också ska ha ett liv efter en professionell idrottskarriär och att idrottare inte ska behöva välja mellan studier och en toppidrottskarriär. Vilket det sistnämnda nog ändå är svårt att uppnå. Ooijen uppmanade också alla handikapporganisationer och föreningar med goda idéer om idrottsevenemang att titta igenom vad EU har att erbjuda i stödväg. EU stöder och ordnar en mängd idrottsevenemang för handikappade personer, bland annat IPC European para snow sport youth circuit, World Games, Calypso och inhemska ELMA och så förstås Europeiska paralympiska kommittén. ■

§ JURISTENS KOLUMN

Heitur pottur

Temat för detta nummer av SOS Aktuellt är skönhet. Nyligen fick jag min beskärda del av en skönhetskur. Jag simmade i en isländsk simhall och tog ett avslappnande bad i en heitur pottur. Medlemmarna i Nordiska ministerrådets Råd för nordiskt samarbete om funktionshinder (Rådet) deltog 26.3.2014 i ett seminarium om mediernas roll och ansvar för inkludering av personer med funktionsnedsättning, som hölls i Nordens Hus i Reykjavik. Undertecknat är sedan november 2013 Handikappforums representant i Rådet (de finländska handikapporganisationernas representant). Efter seminariet samlades det nya Rådet till sitt tredje möte. Under en av pauserna var det några av oss medlemmar i Rådet som konstaterade att nuvarande ordförandeland i Nordiska ministerrådet, Island, sätter press på de andra nordiska länderna när de ska vara värd för kommande möten. **Eygló Hardardóttir** som är isländsk social- och nordisk samarbetsminister deltog i och talade på seminariet och **Siv Fridleifsdottir**, som har varit ordförande i Nordiska Rådets Välfärdsutskott, hälso- och socialminister, miljöminister och nordisk samarbetsminister på Island höll ett anförande på Rådets möte dagen efter seminariet. Siv leder numera en ny nordisk organisation för gränshindersamarbete. Undras vilken minister eller inflytelserik politiker eller tjänsteman som deltar i mötet när det är Finlands tur att vara ordförandeland och därmed värdland?

Samarbetet på det nordiska funktionshinderområdet har nyligen förnyats. De nordiska samarbetsministrarna har tillsatt ett nytt råd för funktionshinderfrågor. Det nya Rådet lyder under Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S) men har en rådgivande funktion för alla sektorer i Nordiska ministerrådet. På rådets första möte i november 2013 blev medlemmarna och suppleanterna informerade om att det förväntas att det nya Rådet genom sitt arbete uppnår resultat och att Rådets verksamhet därför utvärderas efter två år. På det första mötet var alla de medlemmar och suppleanter, som deltog, rörande överens om att Rådet inte ska bli någon så kallad ”kaffedrickar klubb” utan ett Råd som arbetar för att nå sitt mål om att bidra till ett bättre liv för de många människor som lever med någon form av funktionsnedsättning.

Nordiskt samarbete och nordiska lösningar är något som finländarna stöder. I dagens Huvudstadsbladet (2.4.2014) finns det en notis om att en majoritet av finländarna vill ha en nordisk union i stället för EU. Att nordiskt samarbete inte på något sätt utesluter arbetet inom Europeiska unionen är en princip som vi inom Handikappforums styrelse och de finlandssvenska handikapporganisationerna håller fast vid. Det är viktigt att vi är med och följer med vad som händer i de nordiska länderna och att vi deltar i nordiskt samarbete. Det stöder och kompletterar det jobb som görs bland annat i European Disability forum. De nordiska länderna behöver hålla ihop för att inte köras över av andra europeiska länder. Genom att följa med vad som händer i de andra nordiska länderna kan vi undvika fallgropar som andra länder trillat i, något som är nog så aktuellt nu när vi ändrar en stor del av vår lagstiftning. De nordiska referensramarna ger oss också verktyg att kritiskt granska och fundera på hur de modeller som vi hämtar från den anglosaxiska världen passar in i det nordiska välfärdssystemet och vårt nordiska tankesätt. Hur länge kommer det att ta före våra tankebanor och våra invanda handlingssätt ändras så att det resultat som man hoppas på nås? Hur går det att stärka de resurserna hos personer med funktionsnedsättning och deras närstående som kommer att krävas? Kommer det att bildas sådana funktioner inom Svenskfinland som på ett jämlikt sätt kan stöda personer med funktionsnedsättning oberoende av funktionsnedsättning eller bostadsort?

I en isländsk simbassäng hålls huvudet automatiskt kallt. Förutom att vi gjorde det i simbassängen fick också göra det under Rådets möte, eftersom vi två från Finland liksom många andra finländare på tisdagskväll (läs 25.3) läste att vänsterpartiet lämnar regeringen och att därmed kultur- och idrottsminister **Arhinmäki** avgår. För Rådets del betyder det att det inte längre behöver vänta på ett svar från idrotts- och kulturministern på förfrågan om hur Finland följer upp Oslodeklarationen - Bort från offer- och hjältestereotype i media och kultur. Istället kommer den nya ministern att få samma förfrågan från Rådet. Både Danmark och Sverige stöder Oslodeklarationen. En intressant sak i detta sammanhang är att HSO- Handikappförbunden i Sverige har en återkommande dialog med Sveriges Television AB (SVT) om hur personer med funktionsnedsättning synd i media och hur många av dem som är anställda inom branschen. Något som borde satsa på också i Finland. ■

Ulrika Krook
Juridiskt ombud, SAMS
Styrelsemedlem i Handikappforum

Stjärnorna på Svartå Slott

Vem ska göra det om inte SOS Aktuellt, tänkte jag och ställde till med en modefotografering som aldrig tidigare skådats. Aldrig har fyra personer, där den gemensamma nämnaren är att modellerna har någon form av handikapp, blivit kungligt stylade i landets finaste silke och fotograferade i slottsmiljö.

Alla inblandade, allt från fotograf och stylist till assisterande vänner och mammor samt modellerna själva, är rörande överens om att någonting liknande aldrig tidigare gjorts efter att en minst sagt intensiv dag på Svartå slott är över. Aldrig har jag heller varit med om en så varm, stämningsfull och prestigelös anda på en modefotografering.

– Det är ofta så att en utvecklingsstörd person inte får en sådan här uppmärksamhet. Det här var väldigt trevligt och vi är mycket nöjda, säger **Lotta Romsis** mamma **Brita** som följde med på fotograferingen.

För Lotta, som har Downs syndrom, var det en speciellt stor sak att få håret lockat och prytt med en vacker blomuppsättning. De andra håller med.

– Det var en jättespännande dag! Jag har aldrig varit med om liknande. Jag såg ju inte så mycket men kunde urskilja någonting åtminstone, hatten såg jag bäst, förklarar **Gun-Maj Silander** som är synskadad.

Gun-Maj, som har så kallad ledsyn, ser fram emot att hemma titta på bilderna i sin läs-tv som förstorar upp ordentligt så hon får en bild av hur vi stylat henne. **Paret Monica** och **Tim Dahlberg** är förtjusta över hela utfärden till Svartå slott.

– Jag är inte alls van att bli stylad, därför kändes det extra roligt. Jag kan inte alls laga någonting själv och har inte heller riktigt någon som kan hjälpa mig med det, säger Monica som sitter i rullstol på grund av en cp-skada.

Som James Bond

Totalt var vi tio personer som anlände med buller och bång till Svartå slott en perfekt solig måndag i mars. Slottets välkända guide **Kerstin Ilander** tog emot och berättade allt tänkbart om slottet och dess historia. Slottet i sig som fotograferingsplats är ju också minst sagt en av huvudpersonerna och kläder och omgivning gör mycket.

– Man känner sig riktigt som James Bond! Damerna har jag ju redan omkring mig, säger Tim med ett skratt så fort jag hjälpt honom att få på sig fracken och vår hårstylist **Carola** Öhberg tar itu med hans frisyr.

Det är bara Vodka Martinin som fattas.

– Fracken sitter förvånansvärt bra. Jag har så smala höfter så det är väldigt svårt att hitta byxor och den här ryggen gör det ju inte lätt att få varken skjortor eller kavajer att passa, konstaterar Tim som har svår skolios som gör att han är puckelryggad.

Damerna stylades minst sagt på ett ovanligt sätt. Stylisten och designern **Marika Andersson**, som också är min syster, anlände med bilen fullastad av de vackraste tyger, spets, smycken och allehanda rekvisita. I hennes händer förvandlades tygpackar och rullar till fantastiska aftonkreationer bara genom att drapera, knyckla och nåla. Resultatet är som trolleri. Lotta stylades som en vacker blomma i vårens starka glada färger, Gun-Maj som en drottning och Monica som en gäst på Nobelfesten.

– Jag hade nog inte valt sådana här färger själv men jag litar ju på Marika som är yrkesmänska. Jag brukar ofta ha blått eller överhuvudtaget någonting som går på och är bekvämt, konstaterar Monica som överraskades av hur bra hon passade i rosa spets och pink.

– Jag äger heller varken en klänning eller kjol. Jag har inte hittat någon som är bekväm och snygg att sitta i rullstol med, säger hon.

Bok i handen

Fredrik II tittar roat på oss från det 250 år gamla porträttet på slottets andra våning. Han lär ha varit en riktig kvinnokarl så han borde ju vara van vid kvinnlig fägring. Marika har svept in Gun-Maj i spets och råsilke och nålar vant fast fjäderboan över ena axel. Rummet är magnifikt med sitt antika gustavianska möblemang, kristallkrona och pompösa tavlor med tjocka guldramar.

– Oj, du ser ju precis ut som om du hör hemma här, utropar **Christina Lång** förtjust då hon kommer upp och titta.

Christina är Gun-Majs goda vän och har följt med som chaufför och assistent. Som pricken över i:et har Marika valt ut en vacker bok som Gun-Maj ska ha i handen. Vi är väl förberedda. I slottet finns flera gamla porträtt och fotografier av kvinnor där nästan alla står med en bok i handen.

– Kvinnor skulle porträtteras så på den tiden. Det signalerade att man var bildad, förklarade slottsguiden Kerstin för oss då Marika och jag gjorde den obligatoriska researchrundan veckan innan fotograferingarna.

Också Lotta få en bok i sin hand. Hon menar att hon inte direkt har någon favoritfärg men att hon har en klänning i liknande cerise som övre delen som Marika skapade åt henne.

– Det var lite grannare färger än vad hon vanligtvis har. Men hon passade ju så bra i allt! Jag tyckte absolut mest om det blommiga kjoltyget. Det gladde mig som mamma att se henne så avslappnad och glad och att hon vågade le så tänderna syns, säger Brita.

Voilá! **Hjalmar Linder** som ägde slottet under dess glansdagar skulle ha varit mer än nöjd över dessa välklädda gäster i sitt slott. Hjalmar var en kort tid gift med **Sophie Mannerheim** som var marskalk Mannerheims syster. Idag ägs slottet av **Christine** och **Filip Linder.** ■

Mode och skönhet för alla

Stil, mode och skönhet betyder precis lika mycket för en handikappad person som för gemene man. Handikappen gör dock att det ofta blir en utmaning att utföra en vanlig shoppingrunda. Speciellt om man sitter i rullstol som Monica Dahlberg eller är synskadad som Gun Maj Silander. Våra modeller berättar om sin syn på saken.

Lotta Romsi

31-åriga Lotta Romsi är väldigt medveten om vad hon tycker om i klädväg. Hon vägrar sätta på sig något hon inte tycker om och är klar och tydlig med sin smak. Trots att hon har Downs syndrom är hon ovanligt sirlig.

– Hon är en främmande fågel som ”Downare”. De flesta har inte så små smala fötter och speciellt hälen är smal vilket gör att hon har svårt att hitta skor, berättar Lottas mamma **Brita Romsi.**

Lotta är blyg och säger inte till om någon gör före henne i kassakön men det är glädjande att höra att hon till och med får bättre betjäning än en vanlig kund i affärerna.

– Nyligen då vi skulle köpa en festklänning åt henne på Rils i Helsingfors så fick vi alldeles ljuvlig betjäning. De var väldigt måna om att hon fick prova och sprang av och an med olika plagg. Det kändes fint för mig som mamma, säger Brita.

Lotta handlar sällan ensam, Brita eller pojkvännen **Jannes** mamma följer med. Ofta blir det hennes favoritaffär Gina Tricot. Hon tittar gärna också på kläder i olika tidningar. Hon är van att sminka sig själv men gör sällan någon speciell frisyr därför var det en speciellt trevlig upplevelse för henne att vara med i modereportaget. Lotta är väldigt aktiv, förutom att hon cyklar till jobbet som städare på ett boende, så spelar hon innebandy och rider regelbundet. Hon rider i A-gruppen som är med i uttagningarna till Special Olympics för utvecklingsstörda i Los Angeles 2015.

Forts. på sid 10.

Redaktör: Daniela Andersson. *Fotograf:* Kjell Svenskberg. *Fotoassistent:* Matilda Tallroth.
Design&styling: Marika Andersson. *Hår och make up:* Carola Öhberg och Mikaela Jakobsson-Nyman.
Tyg: Villisilkki, Helsingfors.

Lotta

Monica & Tim

Gun-Maj

Fortsättning från sidan 6.

Mode och skönhet för alla

Monica Dahlberg

– Jag avskyr ju att handla kläder, säger Monica direkt då jag ringer henne och frågar om hon vill vara med i reportaget.

Det är inte lätt för henne som rullstolsburen att prova kläder i affären. Blusar och övre delar går någorlunda bra men byxor är omöjligt om provrummet inte har något stadigt som hon kan hålla i. Eller starka assistenter med sig.

– Jag kan nog stå och stöda på benen med stöd och hjälp men inte ta steg. Allraminst stå och samtidigt klä på mig. Det har med min balans att göra, förklarar Monica som har en medfödd cp-skada.

Så att prova kläder är ingen enkel match. Det betyder att hon beställer en del via postorder, eftersom man gratis får returnera och byta om det inte passar. Hon köper också på öppet köp från klädaffärer, tar hem och provar och byter om det inte passar.

– Men det är ju ett väldigt springande av och an. Jag är så trött på att handla kläder. Det blir så svårt. Och då jag behöver så stora storlekar så blir det oftast sådant som är praktiskt och bekvämt men samtidigt tråkigt.

Hon har också låtit sy upp en del plagg, specielllt byxor och ytterjackor som är svåra. Men det blir också dyrt. Utmaningen för Monica som sitter i rullstol är att hitta byxor som sitter bekvämt i midjan, problemet är att de brukar vara så låga så ryggen blir bar och kall. Ytterjackor och tröjor igen är för långa och det är inte bekvämt då hon måste sitta på dem.

– Jag brukar helt enkelt undvika ytterplagg. En tjock vinterjacka har jag låtit sy upp, en kort och tillräckligt stor.

Monica är intresserad av kläder och vackra material och skulle gärna ha en kjol eller klänning men har inte hittat någon som passar. Tyget får inte spänna och borde helst vara av stretchmaterial. Men festligt sådant. Hon vill ha praktiska och bekväma kläder men också snygga. Träningsdräkter är bannlysta i hennes garderob.

– Förr klädde man alltid alla rullstolsburna i hemska collegebyxor och dräkter bara för att det var enkelt att klä på. Jag har sådana byxor bara då jag rider men aldrig annars.

58-åriga Monica låter kosmetologen färga hennes bryn men sminkar sig nästan aldrig och har håret klippt i en lättskött frisyr.

– Men jag antar att det beror handikappet. Det måste vara lättskött men samtidigt är det ju synd att det blir så. Jag hade riktigt svårigheter att få bort sminket efter fotograferingen då jag bara hade vanlig tvål och vatten hemma, säger hon och skrattar sitt hjärtliga skratt. ■

Tim Dahlberg

Monica Dahlbergs man Tim klär gärna upp sig till festliga tillfällen och tycker det är synd att det blir så sällan.

– Det är något jag saknar också i min omgivning. Till exempel om man går på teater eller opera så skulle det vara trevligt om folk faktiskt klädde upp sig.

Han vet sin egen stil och gillar att skjorta och slips går ton i ton och har ett gott öga för vad som passar ihop i färgväg.

– Ibland blir man riktigt chockad då man ser på tv vad de har för kombinationer, säger han med ett skratt.

– Inte följer jag nu direkt med mode men nästan allt är ju tillåtet idag så man kan i princip kan gå klädd hur som helst och ändå vara modern.

På grund av sin medfödda skolios står hans ryggrad ut och gör honom krumryggad. Det gör att han har svårt att hitta skjortor och kavajer som sitter bra. Han köper ändå färdiga kläder istället för att låta sy upp eftersom det blir så dyrt.

– Jag är lång och smal, men har lärt mig med tiden vilka märken som passar mig, säger Tim som är 54 år.

Han behöver också ortopediska skor för att få rätt stöd för foten. Hans fötter opererades då han var liten.

– Men på den tiden var det för riskabelt att operera ryggen. Idag tänker jag inte på det desto mera. Jag karar mig bra men blir fort trött och kan ju inte riktigt lyfta någonting och blir genast andfådd om jag anstränger mig. Men ridning passar mig bra.

Tim, som är merkonom, får idag invalidpension men jobbade länge på dövskolan i Borgå. Egentligen ville han bli kock, han älskar att laga mat, men ryggen höll inte för det yrket. Tim har blivit känd tack vare sin ryggrad. Fotografen **Stefan Bremer** råkade få nys om honom och ville ha med honom till sin utställning med olika typers människor på Kabelfabriken i Helsingfors.

– Han fotograferade min rygg i svartvitt och bilderna heter ”Snake man” eftersom ryggraden ser ut som en slingande orm. Fotografierna har varit utställda till och med i New York. ■

Gun-Maj Silander

– Du skämtar! säger Gun-Maj Silander med sin ljusa glada röst då jag ringer henne om modefotograferingen.

Hon fyller 80 i maj och har alltid tyckt om kläder. Det är viktigt att veta att kläderna passar henne och eftersom hon är synskadad behöver hon hjälp.

– Jag har haft turen att ha människor omkring mig som är modeintresserade och kunnat hjälpa mig. Min dotter eller mina barnbarn följer ofta med mig och handla.

Hennes synskada kom som femtonåring dramatiskt nästan över en natt. Hon fick blödningar i ögonbottnen och blev helt blind. Det är väldigt sällsynt och inga experter kan ännu i denna dag säga orsaken. Men det otroliga är att efter fem år som blind började hon plötsligt se igen.

– Jag var på blindskolan och tyckte att jag såg någonting framför mig och sträckte ut handen och det var sockerskålen, berättar hon.

Hon har ledsyn vilket betyder att hon ser på sidorna men inte rakt fram. Hon lärde sig använda den och har klarat sig bra.

– Jag har några favoritaffärer där biträdena känner mig. De är väldigt trevliga och hjälpsamma. Jag kan inte säga att jag någonsin haft en tråkig episod. Alltid har vi ju inte samma smak, biträdena och jag, och om jag är ensam så tar jag hem och prova.

Ibland kan också hon tycka att hon inte har någonting att sätta på sig.

– Då drar jag ju ut allt ur garderoben för att hitta en blus som passar för dagen, säger hon med ett skratt.

Gun-Maj är förtjust i rosa och ljusrött och hade mycket mörkt hår som yngre. Vad gäller smink använder hon bara dagkräm till vardags eftersom hon behöver hjälp med att sminka ögonen. Då ber hon kosmetologen, en väninna eller dottern om hjälp. Det är viktigt för Gun-Maj att motionera och äta hälsosamt. Hon har rest mycket och varit aktiv.

– Nu håller ju barnbarnen mig i form. Det är underbart att ha fått härja och leka med dem.

Gun-Maj jobbade länge som sekreterare och punktskriftslärare på Finlands Svenska Synskadade. Hon är ännu mycket aktiv inom föreningsvärden. ■

Bakom kulisserna

1. Carola lägger sista handen vid Monicas frisyr.
2. Marika lägger Monicas axelband på plats.
3. Marika och Daniela arrangerar Lottas outfit.
4. Marika skapar Monicas kreation i ett hav av tyg.
5. Gun-Maj med Fredrik II i bakgrunden.
6. Gun-Maj blir omskött av Mikaela och Carola.
7. Tim har fått håret tillrättalagt.
8. Glada paret Dahlberg.
9. Lotta tittar drömmande ut i slottsträdgården.
10. Redaktören hjälper Tim med frackskjortans knappar.
11. Fjäderboan på plats!
12. Materialen från Villisilkki kommer perfekt till sin rätt.

1

11

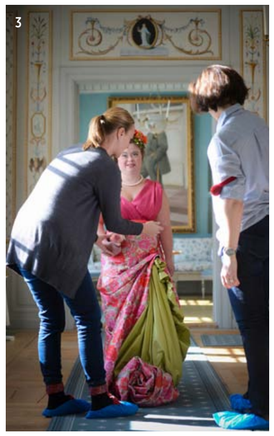
3

4

5

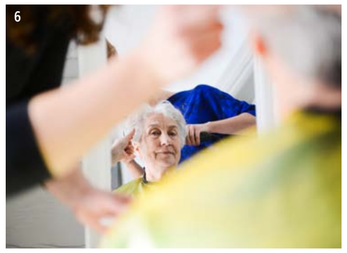
6

7

8

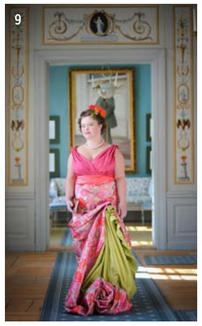
9

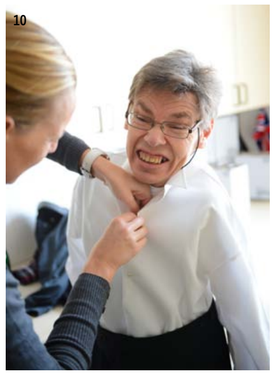
10

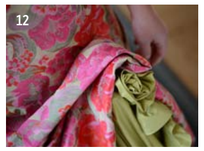
12

2

Fotograf: Kjell Svenskberg

Text och foto: Henrika Juslin

Intressebevaknings-workshop i Borgå

Är det bara de starka som överlever, frågade sig SAMS och deltagarna på en intressebevakningsworkshop i Borgå den 12 mars. Under träffen behandlades olika aspekter av intressebevakning ur ett regionalt perspektiv.

Träffen inleddes med en presentationsrunda bland deltagarna. Deltagarna fick också säga vad de förväntar sig av utbildningen, många ansåg att termen intressebevakning är oklar och ville gärna veta mera om intressebevakning i vardagen.

SAMS juridiska ombud **Ulrika Krook** föreläste om påverkningsprocesser inom lagstiftning. Det är inte alltid lätt att hänga med i processerna som påverkar ens vardag. Ulrika Krook berättade bland annat om vägen från idé till lag och om hur mycket jobb det kan finnas bakom några meningar på svenska i en lagtext. Hon berättade också om hur SAMS juridiska ombud jobbar. Det är fritt fram att kontakta SAMS jurister för att rådgivning i frågor som gäller handikappsektorn. Det går också att boka juristerna för olika typer av föreläsningar.

Efter den första föreläsningen delades deltagarna in i två grupper för att lösa varsitt problem. I grupparbetena utmanades deltagarna att tänka i nya banor och lösa problem med koppling till intressebevakning.

Under den sista timmen av utbildningen berättade projektkoordinator **Ilona Salonen** om olika påverkningskanaler. Det finns många kanaler i samhället som kan utnyttjas för intressebevakning. Några viktiga poänger är bland annat att alla inte behöver stå på barrikaderna, utan att alla roller behövs för att lyckas påverka. Vidare poängterade Ilona att det är viktigt med en öppen dialog mellan invånarna och kommunen. En öppen och aktiv kommunikation är viktig inom all typ av intressebevakning.

SAMS informatör **Henrika Juslin** berättade om hur man kan utnyttja massmedia för att påverka. Det lönar sig alltid att vara aktiv och skriva insändare och till exempel kommentera artiklar på webben. På det här sättet får man sin röst hörd. För att läsa mer om SAMS och evenemang som SAMS ordnar gå in på www.samsnet.fi. ■

MiM:s projektkoordinator Ilona Salonen berättar om hur man kan påverka på regional nivå.

Text: Christina Lång

Möte med synskadade:

Osynlig om man är ljudlös

När man möter en synskadad person är det viktigt att ge sig till känna. Om man känner personen kan man säga: *Hej Kalle* eller *Hej Lisa*, så vet han eller hon att man riktar sig till någon av dem. Det bra att säga sitt eget namn, så vet de genast med vem de talar.

Det är bättre att skaka hand än att nicka och le. Tala alltid direkt till personen själv, det är oartigt att tala till ledsagaren. I gruppsammanhang är det bra att meddela när man avlägsnar sig. Den vita käppen eller ledarhunden är ett tecken på att en person är synskadad. En ledarhund bär sele när den jobbar och då ska den få arbeta i lugn och ro.

Beroende på synskadan kan personen behöva mer eller mindre hjälp. Det är klokt att erbjuda sin hjälp, men det är alltid den synskadade som avgör vad som behövs. Seende kan alltid fråga om och med vad man kan hjälpa. Alla synskadade är olika personer för de har sin egen bakgrund, sina specifika egenskaper och förmågor.

Vid ledsagning håller den synskadade vanligen i ledsagarens överarm. Då är det lättare att känna hur ledsagaren rör sig. Men det är bra att fråga: *Hur vill Du att jag håller i din arm.* Som ledsagare är det viktigt att använda tydliga uttryck, till exempel höger eller vänster. Vid ett övergångsställe kan seende ge sig till känna och kan gärna säga: *nu är det bra att gå.* Ledsagaren går före och när man kommer till en trappa eller en stol placerar ledsagaren den synskadades hand på ledstången eller på stolens karm. Det är bra att berätta om trappan går upp eller ner. Dörrar kan vara farliga, de borde alltid stå helt öppna eller stängda.

Det kan också vara svårt för en synskadad person att upptäcka en cykel eller bil. Seende ska inte gå mot rött ljus. Det kan finnas en synskadad som tror att det hunnit bli grönt ljus vid övergångar där det inte finns ljudsignaler.

När man dukar för en synskadad får man helst använda kontraster i dukningen. Det gör det lättare för en svagsynt person att uppfatta vad som finns på bordet. Man kan hjälpa till med att hitta tallrik och bestick eller servera och berätta vilka maträtter som bjuds. Ett bra sätt är att använda urtavlan som exempel för att berätta vad som finns var på tallriken.

Många platser har kösystem och nummerlappar. Där är det artigt att hjälpa till med att ta ett könummer och meddela när det blir den synskadade personens tur. Sen för han eller hon själv ordet. Alltid! ■

NOTERAT

Minoritetsseminarium

Vad betyder det att tillhöra flera minoriteter samtidigt?

Den 4-5 juni ordnar SAMS och Finlands Svenska Handikappförbund i samarbete med andra aktörer seminariet "Minoriteter och dubbelminoriteter – Nordiska modeller för intressebevakning och främjandet av minoriteters rättigheter".

Seminariet ordnas på Hanaholmens Kulturcenter i Esbo. Under seminariet jämförs och diskuteras hur man arbetar med dubbelminoriteter inom Norden. Välkommen med och diskutera intressebevakning och olika sätt att främja minoriteters rättigheter ur ett nordiskt perspektiv. Bland föreläsarna finns bland annat minoritetsombudsman **Eva Biaudet** och **Ingrid Burman** som är ordförande för Handikappförbunden i Sverige. Seminarieutrymmet är tillgängligt i ett plan och i utrymmet finns hörselslinga.

Priset för seminariet är 60 euro respektive 20 euro för studerande, personliga assistenter deltar gratis. I priset ingår måltider och kvällsprogram.

Mer info och länk till anmälan: www.samsnet.fi/hanaholmen. Sista anmälningsdag är den 6 maj.

Program

Moderator: Daniela Andersson

ONSDAG DEN 4 JUNI

11.30. Kaffe & smörgås och anmälning

13.00. Välkomsthälsning. Gunvor Kronman, verkställande direktör, Hanaholmen – Kulturcentrum för Sverige och Finland och Anna Caldén, ordförande, Finlands Svenska Handikappförbund

13.15. Vi får en diskrimineringsombudsman, vad händer sen? Eva Biaudet, minoritetsombud (Finland)

14.00. Pausgymnastik

14.10. Hilma, Stödcentralen för invandrare med funktionsnedsättning i Finland. Tuija Sarvi och Farah Ghahramani, Hilma (Finland)

14.30. Personer med funktionsnedsättning med samisk bakgrund. John-Ingvard Kristiansen, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet Avdeling for rettferd og inkludering, Seksjon for sosial inkludering (Norge).

15.15. Teckenspråkiga som minoritet inom minoriteten i Finland och i Norden. Janne Kankkonen, Finlandssvenska Teckenspråkiga rf

16.00-16.30. Kaffe

16.30-18.00. Arbetsgrupper

1. Mutual (mis)understanding and (dis)respect? Disabled immigrants and Finnish society (arrangör: Hilma, språk: engelska)
2. Arbetslivsträning eller Arbete med stöd, vad säger klienten? (Arrangör: Vates, språk: skandinaviska)
3. Minoriteter inom minoriteter. Hur förstå dubbelminoriteter och jobba med frågan? (Arrangör: SAMS, språk: skandinaviska)
4. Att granska sin verksamhet ur ett normkritiskt perspektiv/A norm critical approach for dummies. (Arrangör: Ekvalita, språk: engelska/skandinaviska).

18.30 Middag och kvällsprogram med Kaaos Company

TORSDAG DEN 5 JUNI

09.00. "What should we expect from a Job Coach/Employment Specialist? Lessons learned from Supported Employment in the Nordic countries". Øystein Spjelkavik, forskare (Norge)

09.45. Bensträckare/kaffe

10.15. "Mangfoldig inklusion gennem nye forenings-samarbejder" metoder og erfaringer fra to projekt-kommuner i Danske Handicap-organisationers projekt Dobbeltminoriteter. Sara Kudsk-Iversen, Leni Grundtvig Nielsen och Danny Marinus från projektet Dobbeltminoriteter (Danmark)

11.15. Nordiska perspektiv på främjandet av minoriteters rättigheter. Ingrid Burman, ordförande för Handikappförbunden (Sverige)

12.00. Vad är situationen i Norden för minoriteter och dubbelminoriteter? Diskussion med Stina Sjöblom, THL Finland, Ulrika Krook, SAMS Finland och Ingrid Burman, Handikappförbunden (Sverige) som är medlemmar i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder. Diskussionen leds av Daniela Andersson.

13.00. Avslutande ord. Muluken Cederborg, styrelsemedlem, SAMS.

13.15 Lunch och slutmingel

Arrangörerna förbehåller sig rätten till ändringar i programmet.

BARNFEST
"UPP I DET BLÅ"
12.4 2014

En sinnesfest för alla barn
12.4 kl. 12-16 på Annegården

Under festen bjuds det på ett tjugotal verkstäder, teaterföreställningar och andra programpunkter. Festen ger möjlighet för alla barn, med eller utan funktionsnedsättning, och familjer att skapa och ha roligt med konst och kultur tillsammans.
Festen arrangeras av Luckan, Helsingfors kulturcentral och ett tjugotal organisationer som vill skapa kulturtillgänglighet för alla barn. Fritt inträde.

FESTPROGRAM

Verkstäder
Kl. 14.30 FANTSKO, Dansklass (Vån. 1)
Kl. 13 & kl. 14 "Lägg tungan rätt i mun" Smakskola Ordkonstklass (Vån. 2)
Kl. 12.30, 13, 13.30, 14, 14.30 & 15 Sagodrömmar, Keramikklass (Källarvåning)
Kl. 15 & kl. 15.30 Bailamos Carneval – musikverkstad, Grafikklass (Vån. 2)*
Kl. 14.30 och kl. 15.30 Ringlekar Teaterklass (Vån. 2)
Kl. 14, 14.30, 15 Mångkulturella Sagor, Auditoriet (Vån 2)*

Teater- och musikföreställningar
Kl. 13 & kl. 14.30 Rödluvan, Unga Teatern Festlokal (Vån. 1) OBS! Kl. 14.30 teckentolkas till Finlandssvenskt teckenspråk*
Kl. 12.30 & kl. 13.30 Lilla Tändsticksflickan, Teater Tuike Teaterklass (Vån. 2)
Kl. 12.30 & kl. 14 Flip Flop Runt i huset och i caféet
Kl. 12.30 & kl.13.30 Bebisteater HÖÖ Sagateater Dansklass (Vån. 1)
Under dagen överraskningsbesök av dansgruppen DanceHearts (Vån 2)

Non-Stop program
Kl. 12-15 Svart på vitt – plojknappsverkstad. Gången på andra våningen
Kl. 12-16 Vimpelflaggor upp i det blå. Tekstilklass (Vån. 1)
Kl. 12-16 Kan du teckna blå. Tekstilklass (Vån. 1)*
Kl. 12-16 Smyckesverkstad. Gången på andra/första våningen
Kl. 12-15 Flyger och far – skrotverkstad. Gången i andra våningen*
Kl. 12-16 "Svarta rummet". Studio Anna (Vån.1)
Kl. 12-16 Drömmarnas träd – skapa gemensamt konstverk. Gången i första våningen
Kl. 12-14.30 Teatermaskverkstad. Grafikklass (Vån 2)
Kl. 12-16 Mångkulturellt mete – kom med och bekanta dig med olika kulturer. (Vån 2)*

***Evenemang med en stjärna arrangeras på olika språk samtidigt.**

Närmaste parkeringsplats är Kampens köpcentrums allmänna parkeringsplats. Tillgänglig parkeringsplats finns på Annegårdens bakgård. Adress: Folkskolegränden 1.

Mer info: luckan.fi/helsingfors. Om du har några frågor gällande programmet eller lokalernas tillgänglighet kontakta Zusan Söderström, e-post: zusan.soderstrom@luckan.fi / Telefon: 044-2777561.

Annantalo
DRIVS AV LUCKAN
HBL

Kolumn

I sista minuten?

Jag hade nöjet att vara på Svenska Teaterns pressföreställning av Carin Mannheimers pjäs I sista minuten. Förutom att det var ett underhållande stycke så var även publiken relativt kändistät i finlandssvenska mått mätt. Ja, så till den grad att det blev nästan absurt.

Då **Hjallis Harkimo, Lenita Airisto, Märta Tikkanen, Bitte Westerlund, Gunvor Kronman, Ole Norrback**, ett ansenligt antal pensionerade skådespelare samt halva SFP, och så jag och mitt sällskap förstås, samtidigt är på plats i salongen så kan man inte låta bli att fnissa smått hysterisk. I sista minuten handlar som de flesta redan vet om att åldras. Trots att jag har många år kvar till ålderns höst så innehöll pjäsen många igenkänningsmoment. Till exempel att man skulle behålla skorna på då man kom på besök. Karaktären Marianne, spelad av **Veronika Mattsson**, säger att det är för intimt med att bara vara strumpfota. Jag vet precis vad hon menar. En sommar för ganska länge sen var jag hushållerska och allt i allo åt en underbar gammal dam och hennes kusin. Båda hade passerat 90 strecket. Hemma hos damen rådde samma villkor, skorna behölls på och man fick absolut inte vara barfota. Hon lärde mig en massa; att skumma mjölken rätt till cappuccinon, att laga grisfilé i currysås och att laga läckra älgköttsrosmarinpastejer. Damerna ville också ha en sherry efter maten i fina små kristallglas. Men hos dem talades det varken om ”HBT-mänskor”, ”erotiskt kapital” eller ”spermier som rinner längs låren”, så som åldringarna i *I sista minuten*. Trots att jag själv är rätt frispråkig så chockades jag ändå av det sistnämnda. Jag har förstått att vissa gamlingar tappar omdömet om vad som är passande att tala högt om vid middagsbordet. Om det är medvetet med ålderns rätt eller om de bara slutat bry sig om etikett eller vad andra tycker så är egalt. En gång då jag var i 14-årsåldern frågade en av mina föräldrars bekanta, en gaggig gubbsjuk skraltig jävel ”om någon pojke hade fått röra mig på *det* sättet”. Det spelar ingen roll att han gjorde det för att han blivit gaggig, jag tyckte det var jävligt obehagligt, han hade ingen rätt till det och han stod lite för nära då han ställde sin personliga fråga. Jag borde ha lappat till honom. Men som väluppfostrad tonåring gjorde jag inget annat än flydde in på mitt rum. I USA hade han garanterat blivit stämd. Senare hörde jag att han gick omkring på stan och klämde okända kvinnor på brösten.

Just nu är åldringsvård på agendan i riksdag och medier. Vem ska ta hand om de gamla och framförallt vem ska betala deras vård. Det är känsliga saker som kan dryftas i oändlighet. Prosten och författaren **Hilkka Olkinuora** sa på en av sina föreläsningar att kvinnor i hennes ålder är väldigt frustrerade och känner sig fångade i en fälla, de känner att på ena sidan är barnbarnen och andra sidan deras åldrande föräldrar. Då dessa blivit omskötta blir det väldigt lite tid kvar. När blir det min tur, frågar sig kvinnorna. De flesta anser att det är en självklarhet att hjälpa sina åldrande föräldrar men många ställer sig frågan hur långt ska ens hjälpande armar ska sträcka sig? Det finns ju också andra åldrande släktingar, utöver föräldrarna, i de flestas närhet. En genuint vänlig person hjälper man gärna men alla uppfyller tyvärr inte den romantiserade bilden av den snälla gamla tanten eller farbrodern i sin lilla röda stuga. Det finns förbittrade, manipulerande, utpressande, skitpratande, otacksamma och rent av elaka martyrgamlingar. Är det ens plikt att ta hand om också dem? I hur stor utsträckning får de ”med ålderns rätt” utnyttja och använda släktingar som verbala slagpåsar och ”gratis arbetskraft”? Jag tror inte att denna typs åldring någonsin känner tacksamhet över all hjälp de yngre släktingarna ställer upp med. Inte ens i sista minuten. ■

Daniela Andersson

Kommentaren

Om Kårkulla

”För oss få och utspridda finlandssvenskar är starka enheter och lika lösningar för alla förödande”, skriver Thomas Rosenberg i sin artikel ”*Hur ska vi ha´t med Kårkulla?*” i SOS Aktuellt 1/2014. Kan så vara, men det behöver inte vara så. Alldeles som Rosenberg skriver så behövs det en särlösning för den svenskspråkiga befolkningen som gäller social- och hälsovårdens strukturella uppbyggnad.

En av de få svenskspråkiga myndigheter som vi har kvar, Kårkulla samkommun, bör därför utvecklas till en nationell koordinator för alla svenskspråkiga specialgrupper. (Se handikappförbundets och SAMS utlåtande daterat 13.3.2014 www.samsnet.fi). Samtidigt som Rosenberg konstaterar ”att man skulle tycka att det borde vara lätt att enas om behovet av en svensk särlösning, istället för att skrota det vi redan har”, så hävdar han att det är misstron mellan de olika organisationerna inom den tredje sektorn som gör att de svenskspråkiga intressena inte har möjlighet att förverkligas inom social- och hälsovårdsreformen. Detta stämmer inte alls. Ända sedan arbetet med att samordna handikappservicelagen och specialomsorgslagen påbörjades (2008) så har vi diskuterat olika lösningar utgående ifrån vår gemensamma farhåga om att Kårkulla en dag kanske inte längre skulle finnas till. Nu vet vi att alla landets specialomsorgsdistrikt kommer att försvinna. Detta samtidigt som en enhetligare lagstiftning för alla personer med funktionsnedsättning står för dörren. Inför riksdagsvalet 2011 föreslog vi därför tillsammans att ett svenskspråkigt resurscenter som betjänar hela den svenskspråkiga handikappsektorn, inklusive specialomsorgen, skulle tas med i regeringsprogrammet. Så snart vi förstod att förslaget inte var politiskt realiserbart har organisationerna solidariskt kämpat för att få behålla de svenskspråkiga strukturer som vi har kvar.

Förslaget om ett resurscenter tog form och hösten 2013 presenterades vi vårt förslag till en nationell svenskspråkig koordinerande funktion. Detta först för Folktingets Brommelsgrupp och senare i utlåtandet till social- och hälsovårdsministeriet. Vi är tacksamma dels för att Brommelsgruppen omfattade förslaget och dels för att de också själva tänkt i liknande banor. Initiativet har också fått stöd på finskt håll (Handikappforum, Kommunförbundet och Socialrättsliga sällskapet i Finland.) Vi hoppas nu på att den nationella koordinerande funktionen för specialgrupper tas med i det lagförslag som kommer på remiss till sommaren. Vår och Folktingets modell passar nämligen utmärkt in i regeringens förslag till struktur för social- och hälsovården. Med de finskspråkigas stöd kan vi rädda den svenskspråkiga social- och hälsovården för personer med specialbehov. Fast detta ställer förstås också helt nya krav på att organisationerna får det medinflytande som klientperspektivet tillkommer också inom Kårkulla.

Anna Caldén
Ulf Gustafsson
Finlands Svenska Handikappförbund rf

Noterat

Erfarenhetstalare i Österbotten

Nu skall Steg för Steg utbilda erfarenhetstalare också i Österbotten. Det första utbildningsveckoslutet ordnades i Vasa den 4-6 april. Sju personer som kommer från hela Österbotten deltar i utbildningen.

I Österbotten har projektet fått hjälp av **Tina Holms** på FDUV i Vasa med att komma igång.

Alla blivande erfarenhetstalare har också egna handledare som hjälper till med bland annat stöd i att fatta beslut, som bollplank och diskussionspartner gällande utbildningens innehåll.

Veckoslutet den 23-25 maj blir Österbottens andra utbildning och i Södra Finland det femte och sista. I Södra Finland börjar alla sju erfarenhetstalare bli klara för att ta emot uppdrag. Steg för Stegs erfarenhetstalare kan berätta om funktionsnedsättning, utvecklingsstörning, servicetjänster och mänskliga rättigheter, utifrån sin egen erfarenhet. I utbildningen ingår också att till exempel ta i beaktande personer med utvecklingsstörning som inte själva kan föra sin talan. En erfarenhetstalare är också en intressebevakare och då är det viktigt att kunna se hela gruppen personer med utvecklingsstörning.

Steg för Stegs projekt Vi vet, vi kan! utbildar personer som har en utvecklingsstörning till erfarenhetstalare under åren 2013-2015. Vi håller också på att förnya våra hemsidor, där man kan hitta mer information om hela föreningens verksamhet. www.stegforsteg.fi

Carl Lindgren,
Projektkoordinator

Noterat

Tycker du om att läsa högt?

Är du intresserad av att bli frivillig högläsare för personer som på grund av nedsatt minnesförmåga eller mycket hög ålder inte längre klarar av att läsa själva?

En minnessjukdom eller mycket hög ålder kan innebära att det blir svårt att orka läsa själv, även om man kanske har varit en aktiv läsare hela livet. Då kan en frivillig högläsare hjälpa en att hålla kvar läsningen som en del av livet. Högläsningen innebär ofta också en välkommen stund av lugn och närhet och kan lindra oro och ångest. Samtidigt stimulerar läsningen minnet och kan leda till diskussioner och berättelser. Att tillsammans läsa eller bläddra i en bok kan också vara ett bra sätt att umgås med en anhörig som har nedsatt minnesförmåga. Hösten 2014 ordnar LL-Center i samarbete med Folkhälsan en kurs för frivilliga högläsare inom äldreomsorgen. Kursen består av tre kvällsträffar på Folkhälsans seniorhus i Helsingfors. Du får bland annat tips och råd för hur man ordnar en lyckad läsestund, lära dig om röstanvändning och vad man kan tänka på när man bemöter personer med nedsatt minnesförmåga. Mera information om kursen hittar du på ll-center.fi/lasombud. Anmälningar och frågor: johanna.rutenberg@fduv.fi eller 0400-716 078. ■

Noterat

Lättläst om e-post

Lättläst om e-post är en lättläst instruktionsbok om hur man använder e-post. Med handbokens hjälp lär sig läsaren skriva, skicka och ta emot e-post. Lättläst om e-post ger t.ex. personer med stora inlärningssvårigheter, seniorer och personer med begränsade kunskaper i svenska en möjlighet att lära sig använda e-post.

Boken, som ges ut av Lärum-förlaget, berättar bland annat hur man öppnar ett e-postkonto och hur man ska hantera bifogade filer, e-postadresser och olika mappar. Du får också insyn i risker med e-post och råd och regler för hur du använder e-post på ett tryggt sätt. Som exempelprogram används Gmail, som är ett gratis e-postprogram på internet. Boken är baserad på Verkkoposti selkokielellä (Petri Ilmonen/KVL) och har översatts och bearbetats till svenska av Carina Frondén/FDUV. Boken är en av fem böcker som produceras inom ramen för projektet Lättläst it enligt Tikas vid FDUV.

Inom serien Lättläst it har tidigare utkommit: Lättläst om internet (Carina Frondén, Petri Ilmonen, 2013) Lättläst it-Lärarhandbok (Petri Ilmonen, Carina Frondén, 2013) 10 goda råd om internet – netikett på lättläst svenska (Carina Frondén, Petri Ilmonen, 2012). Innan årsskiftet utkom även publikationen **Lättläst it-Utvärderingsblanketter**, som är ett planeringsredskap för IKT-undervisning. Med hjälp av utvärderingsblanketterna kan både eleven och lärare se vad eleven kan och vad eleven bör lära sig. Samtidigt möjliggörs en mera individuell IKT-undervisning vilket är väsentligt inom specialundervisningen.

Projektet Lättläst it enligt Tikas startade år 2011 i syfte att öka den digitala delaktigheten i samhället. Med hjälp av de material som produceras inom ramen för projektet kan personer med stora inlärningssvårigheter, till exempel personer med utvecklingsstörning, få bättre möjligheter att använda dator och internet. Inom ramen för projektet arrangeras även utbildning och klubbverksamhet. Projektet genomförs av FDUV, finansieras av RAY och pågår 2011–2014. ■

Händelsekalendern 2014

April

12.4. Upp i det blå – sinnesfest för alla barn kl. 12–16 på Annegården i Helsingfors. Alla barn, oberoende av funktionsnedsättning, är välkomna. Vi skapar och har roligt med konst och kultur. Arr: Luckan med samarbetspartners. Info: zusan.soderstrom@luckan.fi, www.luckan.fi/helsingfors

12.4. Dansgala på Böle uf-lokal i Närpes kl. 18–20.30. Arr: DUV i Sydösterbotten. Monica Bonde, 040 8326 607, sydosterbotten@duv.fi

15.4. Föräldranätverk i Pargas för föräldrar till barn och unga med särskilda behov. Familjemiddag kl. 17, nätverksträff kl. 18–19.45 i Folkhälsanhuset i Pargas. Arr: FDUV och DUV i Västra Åboland. Info: Anna Öhman, 044 547 5387, aboland@fduv.fi, www.fduv.fi

15.4. Föräldranätverk i Raseborg för föräldrar till barn och unga med särskilda behov. Nätverksträff kl. 18.30–20.30 i Gardbergs hus i Karis. Arr: FDUV/Styrka genom nätverk. Info: 040 523 18 46, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

16.4. Diskussionskväll om barnhabilitering kl. 17–19 i Vegahuset, Nordenskiöldsgatan 18 A, Helsingfors. Enhetsansvarig Gunilla Öller från Folkhälsans habiliteringsenhet medverkar. Arr: FDUV. Anmälan: marita.maenpaa@fduv.fi, 040 523 18 46, www.fduv.fi

22.4. Föräldraträff på Arbetscentralen i Närpes, kl. 18-20.30 för föräldrar till barn och unga med särskilda behov. Arr: FDUV/Styrka genom nätverk. Anmälan: tina.holms@fduv.fi, (06) 319 56 53, 040 567 92 57, www.fduv.fi

23.4. Vi blir alla äldre, om åldrande hos personer med utvecklingsstörning i Vegahuset, Helsingfors. Kl. 12.30–16 för personal inom handikappservice och specialomsorgen, anhöriga och andra intresserade, kl. 18–20.30 för föräldrar, anhöriga och andra intresserade. Föreläsare är Frode K Larsen, enhetsleder, Utviklingshemning ag aldring, Nasjonelt kompetansesenter for aldring och helse, Norge. Info: 040 523 18 46, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

24.4. Vi blir alla äldre, om åldrande hos personer med utvecklingsstörning i Arbis i Vasa. Kl. 12.30–16 för personal inom handikappservice och specialomsorgen, anhöriga och andra intresserade, kl. 18.00–20.30 för föräldrar, anhöriga och andra intresserade. Föreläsare är Frode K Larsen, enhetsleder, Utviklingshemning ag aldring, Nasjonelt kompetansesenter for aldring och helse, Norge. Info: 040 523 18 46, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

Maj

SOS Aktuellt nummer 3. Deadline tisdagen den 20 maj. Utkommer vecka 22.

5-8.5. Rehabiliteringskurs, egen kraft i fotoform enl. metoden ”kraftgivande fotografering” på Pörkenäs lägergård, Jakobstad. För unga vuxna (20-30 år) med psykisk ohälsa från hela Svenskfinland. Krävs varken förkunskap eller utrustning. Arr. Psykosociala förbundet rf. med stöd av RAY. Avgiftsfri kurs, inkl. kost, logi och resor. www.fspc.fi eller ann-charlott.rastas@fspc.fi, 06-7232517.

6.5. Må bra-dag för seniorföräldrar ordnas i Borgå. För äldre föräldrar och anhöriga som har vuxna barn med utvecklingsstörning som bor i gruppbostad, egen lägenhet eller kvar i sitt barndomshem. Arr: FDUV. Info: marita.maenpaa@fduv.fi, 040 5231846, www.fduv.fi

6.5. Studiecirkel om iPad och appar, del 4/4 kl. 18–20 i Folkhälsans Datatek i Vasa. Folkhälsans Siv-Britt Häggman berättar om iPaden och appar för barn och vuxna med särskilda behov. Arr: FDUV/Lärum, Folkhälsans Datatek och SSC. Anmälan senast 2.5: tina.holms@fduv.fi, 040 567 92 57, www.fduv.fi

8.5. Må bra-dag för seniorföräldrar ordnas i Raseborg. För äldre föräldrar och anhöriga som har vuxna barn med utvecklingsstörning som bor i gruppbostad, egen lägenhet eller kvar i sitt barndomshem. Arr: FDUV. Info: marita.maenpaa@fduv.fi, 040 5231846, www.fduv.fi

10.5. Friluftsdag med möjlighet till övernattning med start kl. 15 i omgivningarna kring Molnträsket i Vasa. För personer med utvecklingsstörning. Kom med ut i naturen, umgås vid lägerelden och grilla. De som vill kan övernatta med oss i vindskydd. Arr: FDUV.Anmälan senast 5.5: tina.holms@fduv.fi, 040 567 92 57, www.fduv.fi

14–15.5. Luota muhun – Lita på mig på Helsinki Congress Paasitorni i Helsingfors. Konferens om barn och unga och deras rätt till en god uppväxt. Huvudtalare är Stephen Bajdala-Brown och Anne-Mari Ottridge från Storbritannien och Lou Rehnlund från Sverige. Arr: Delegationen för boende för personer med utvecklingsstörning. www.kehitysvammaliitto.fi, www.fduv.fi

20.5. Må bra-dag för seniorföräldrar ordnas i Borgå. För äldre föräldrar och anhöriga som har vuxna barn med utvecklingsstörning som bor i gruppbostad, egen lägenhet eller kvar i sitt barndomshem. Arr: FDUV. Info och anmälan: marita.maenpaa@fduv.fi, 040 523 18 46, www.fduv.fi

21.5. Handikappforums vårmöte.

Juni

4-5.6. Seminarium på Hanaholmen. Minoriteter och dubbelminoriteter. Intressebevakning och minoriteters rättigheter i nordiska länder. Inspiration och konkreta sätt att påverka inom handikappolitik. Arr. SAMS, Finlands Svenska Handikappförbund, Hanaholmen: kulturcentrum för Sverige och Finland, THL och Pohjola-Norden. www.samsnet.fi/hanaholmen

9-13.6. Rehabiliteringskurs i skärgården för vuxna personer med psykosociala funktionshinder. Om psykisk hälsa och återhämtning. Friluftsliv, mete, vandring, allmogesegling. Plats: Lärkkulla skärgård, Houtskär. Ansök senast 9.5. Arr. Psykosociala förbundet rf, med stöd av RAY. Avgiftsfri kurs inkl. kost/logi och resor. www.fspc.fi eller ann-charlott.rastas@fspc.fi 06-7232517.

9–14.6. Semesterdagar för familjer vid Yyterin kylpylä utanför Björneborg. Familjerna kan ansöka om stöd för semestern. Stödet varierar beroende på familjens egen ekonomiska situation. Arr: Svenska semesterförbundet i Finland och FDUV. Info: marita.maenpaa@fduv.fi. 040 523 18 46, Ansökning: susanna.stenman@folkhalsan.fi, 050 304 7642

Augusti

SOS Aktuellt nummer 4. Deadline tisdagen den 19 augusti. Utkommer vecka 35.

4-7.8. Rehabiliteringskurs, familjeveckoslut på ferie- och kurscenter Högsand, Lappvik. Ansökan senast; 30.5. Målgrupp: Familjer där en vuxen drabbats av psykisk ohälsa. Målsättning; Att stödja familjemedlemmarnas kraftresurser, ha roligt tillsammans. Få info och möjlighet att träffa andra i liknande situation. Leka simma och bada. Arrangör; Psykosociala förbundet rf , med stöd av RAY. Kursen är avgiftsfri inkl. kost/logi och resor. För mera infowww.fspc.fi eller kontakta ann-charlott.rastas@fspc.fi 06-7232517.

7–9.8. Sommarskola i språkträning med Karlstadmodellen på Kronoby folkhögskola, Torgarevägen 4. För familjer med barn med särskilda behov och deras syskon och övriga närstående samt barnets nätverk. Arr: FDUV. Anmälan: marita.maenpaa@fduv.fi, 040 5231846, www.fduv.fi

20.8. VALAS Hörandetillfälle samordningen av lagarna.

September

10–11.9 Må bra-dagar för seniorföräldrar ordnas i Norrvalla, Vörå. För äldre föräldrar och anhöriga som har vuxna barn med utvecklingsstörning som bor i gruppbostad, egen lägenhet eller kvar i sitt barndomshem. Arr: FDUV. Info och anmälan: annika.martin@fduv.fi, 050 302 78 88, www.fduv.fi

11-19.9. Rehabiliteringskurs i södern, Agia Marina, Kreta, Grekland. Ansökan senast 30.5. Målgrupp: personer med psykisk ohälsa, som tidigare har deltagit i en rehabiliteringskurs inom FSPC:s regi inom hemlandet. Målsättning; befrämja kulturella intressen och den sociala förmågan. Personlig utveckling, kamratskap, avkoppling, gemensamma träffar, utflykter, föreläsningar. Arr. Psykosociala förbund rf. med stöd av RAY, kursavgift; 350€, inkl. halvpension, logi och resor. För mera infowww.fspc.fi eller kontakta ann-charlott.rastas@fspc.fi 06-7232517

22-27.9. Rehabiliteringskurs; höstvildmarksläger på Oivanging nuorisokeskus, Kuusamo. Ansökan senast; 15.8. Målgrupp, vuxna personer med psykosociala svårigheter. Målsättning; socialträning, naturupplevelser, kamratstöd, vandringar, föreläsning/gruppövningar. Arrangör: Psykosociala förbund rf. med stöd av RAY, kursavgift; 70€, inkl. kost, logi och resor. För mera infowww.fspc.fi eller kontakta ann-charlott.rastas@fspc.fi 06-7232517

Oktober

28.9–3.10. Må bra-dagar för brukare 40+ ordnas på Härmä badhotell. Familjerna kan ansöka om stöd (varierar beroende ekonomisk situation). Arr: Svenska semesterförbundet i Finland och FDUV. Sista ansökningsdag är 1.8.2014. Info: marita.maenpaa@fduv.fi, 040 523 18 46, Ansökning: susanna.stenman@folkhalsan.fi, 050 304 7642

November

Handikappolitiska och personlig assistansdagen - Hur trygga kvalitativa tjänster i Vasa. Exakt datum klarnar senare

Vill du lägga in material på händelsekalendern? Kontakta Daniela Andersson, daniela.andersson@kolumbus.fi, tel. 044-5554388. Deadline för material till nummer 3/2014 är den 20 maj, tidningen utkommer vecka 22.